

rium, megfelelő műszerekkel felszerelve“)*. Az iskolapszichológus a pályaválasztási kérdésekben is az ifjúság érdekeinek szolgálatában áll. „Célszerű a gyermeknek az egyes foglalkozási ágakat munka közben, vagy ahol ez nem lehetséges, *filmen* bemutatni . . . ; ismertetni kellene az egyes pályákat, az érvényesülési lehetőségeket is“.

A tanító és tanuló egészségével foglalkozva az orvostól várható szakszerűséggel adja a fertőző betegségeket, ezek lappangási idejét és általános elvként az egész iskolai élet minden mozzanatában ezek megelőzésének módjára hívja fel a figyelmet. Tanárt és szülőt egyaránt érdeklő kérdések ezek. A szexuálpedagógia című fejezetében tanárnak és szülőnek megmutatja a módot, miképpen világosítsa fel tanítványát és gyermekét ebben a kényes és igen gyakran az egész életre kiható kérdésben. „Ha a gyermek a felvilágosítást nem a szülőktől, nem a nevelőktől kapja meg, meg nem felelő úton, trágársággal, erotikával fűszerezve szerez ezirányú ismereteket.“ A cserkészlet és Vöröskereszt nevelő ereje több fejezetben jut kifejezésre.

A könyv utolsó fejezete az egészségvédelmi ismeretek terjesztésével foglalkozik.

Ilyen sokoldalú mozaikszerű, de határozottan egy cél szolgálatába állított *Zuckermann* doktor könyve, amelyik a helyenként mutatkozó, a tárgy hatalmas voltából következő, hiányok ellenére a gyakorlati követelmények erős oszlopain nyugszik és megérdemli, hogy tanár, tanító és szülők körében a mindig kéznél levő kézikönyv szerepét töltsse be.

Makai Lajos.

Vincze Frigyes dr.: Szakoktatásunk múltja és jelene. A mezőgazdasági, ipar és kereskedelmi szakoktatás fejlődése 1750-től napjainkig. Szepes és Urbányi könyvnyomda, Budapest, 1937. 142. o.

Néhány hónappal ezelőtt egy szerény külsejű, de szaknevelésünk múltjának felderítésében fordulópontot jelző könyv látott napvilágot. A tanulmány a Ratio gyökereitől, az 1750-es évektől kezdve kíséri figyelemmel a magyar szaknevelési törekvéseket a gazdasági élet három ágában és bőséges állapotrajzot ad szaknevelésünk mai intézményeiről, azok helyzetéről. Vincze művét tankönyvnek szánja, benne nem új anyagot akar nyújtani, hisz különösen a kereskedelmi, ipari szaknevelés történetét, korábbi kutatásai világították meg. Könyvének nagy jelentősége inkább abban van, hogy a gazdasági élet hármassá, egymástól el nem választható összetevőjére vonatkozó javító törekvéseket egységesen, egymásra való hatásukban szemléli. A termelés és értékesítés szervei mai felfogásunk szerint elválaszthatatlanul egybetartoznak ugyanígy az ezekre vonatkozó javító törekvések is, hisz a gazdasági élet szerves lüktetéséhez bármely kezdeményezés eljut a másikba is.

Nevelésügyünk történetében a szaknevelés felkarolása — a századeleji fejlődéstől eltekintve — a beolvasztó, az elnyomó törekvések idejére esik. S ez természetes is volt. Az összbiriodalmi gondolatnak egyik alapfeltétele, minden alattvaló életének anyagi biztosítása, hogy aztán a szellem könnyebben diadalmaskodjék, Mária Terézia főtörekvése az volt, hogy minden alattvalójának állapotához és tanultságához méltó életet biztosítson. Ez pedig a gazdasági élet felfrissítése, a gazdasági életre való nevelés nélkül el sem képzelhető. A szakirányú életpályák és a munka

*) Ezekkel a kérdésekkel foglalkozók részleges útmutatást nyerhetnek: dr. *Várkonyi Hildebrand*: Közlemények a szegedi Ferencz József Tudományegyetem pedagógiai-lélektani Intézetéből. Acta Litteratum ac Scientiarum . . . Sectio: Philosophica, Tomus V. 1934—35.

szeretétét, a szorgalom és takarékoság fontosságát az új nemzedékbe már az iskolában kell beleoltani, hogy annak elhagyása után hasznos polgárai legyenek az államnak. Így alakult meg először a XVIII. században szaknevelésünk, ezért vette azt kezébe a szabadságharc leverése után a bécsi kormány. Nemzeti kifejlésünk korában a szaknevelést egyéb szempontok háttérbe szorítják, a neveléstudomány viszont a legutóbbi időkig szaknevelésünk múltjának felderítésével keveset törődött. Bukás, katasztrofá kellett ahhoz, hogy a nemzet a gazdasági életre való nevelés horderejét felismerje s azt adottságának, múltjának, egyéniségének megfelelően, nem idegen példák lemásolásával megszervezze. A világháború után zátonyra jutott gazdasági élet, annak megjavítására alakult új nemzeti államformák s az a törekvés, hogy a világ-gazdasági válságból megtalálják a javulás útját, mind-mind elősegítették, hogy nálunk is komolyan kezdenek foglalkozni az eddig másodrendűnek minősített szakneveléssel. Csak a múlt ismeretén épülhet a jövő s Vincze Frigyes könyvének e szempontból művelődéspolitikai jelentősége van: a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi szaknevelésügy múltja és állapota szépen mutatja a jövő fejlődés lehetőségeit.

A könyv öt fejezetből áll s nagyjában két részre oszlik. Az első rész szaknevelésünk történelmi anyagát foglalja magában s két fejezetre terjed. Az első fejezet sok értékes kezdeményezést, lelkes munkálkodást s figyelemre méltó gondolatot tartalmaz szaknevelésünk hőskorából (a szempci főiskola, Kaunitz javaslata, a piaristák munkája). A törekvések nagy sokaságából, rendszertelen halmazából a XIX. század elejétől kezdve kezd kialakulni és rendszerbe épülni a magyar szaknevelés. Ezt a folyamatot a világháború végéig tömören s az eddig feltárt adatok alapján áttekinthetően mutatja be külön-külön az egyes ágakban. A könyv második része keresztmetszete egész mai szaknevelésügyünknek; ebben a fejezetben különösen bámulatra méltó, hogy a különböző fokú intézmények között mennyire számontart bármely jelentéktelen tanfolyamot, úgyhogy ezt a részt a szakembereken kívül bármely érdeklődő nagy haszonnal forgathatja. Az intézményeknek ilymódon való felsorolása szomorúan bizonyít a mellett, hogy mennyire nem egységes elgondolás alapján jöttek létre s hogy szakoktatásügyünk sokáig mostoha gyermeke volt a művelődésügynek. Gondolatébresztő s művelődéspolitikusaink figyelmébe ajánlható az utolsó fejezet, amely a kereső népeiséget a szakoktatással veti egybe.

Vincze Frigyes könyve az első kísérlet a szaknevelés hármasságának egységes szemléletére s ily szempontból egyrészt megfelel korunk szintétikus hajlamának és kollektív törekvéseinek, másrészt nagyjelentőségű lépés a neveléstudomány magyar feladatai szempontjából. A munka ezenfelül is sok érdekes meglepetéssel szolgál. Törekvések, amelyek ma újszerűek, mint pl. az iskolaügyi egységesítés gondolata, már a XVIII. században megvannak: intézmények, tervek, amelyek ma is égetőek, szaknevelésügyünk történetében már egyszer elsorvadtak. A könyv gazdagon mutatja be a múltat s mégis azt érezzük, hogy különösen intézménytörténeti szempontból van még tennivaló e téren. E sorok írója is egy nyugati városban a Ratio megjelenését követő évben, 1778-ban egy nevezetes iparoktatási intézményt talált, amely egészen 1909-ig nagy hatással működött. S még hány ilyen porladhat levéltárainkban! Alaposabban fel kellene deríteni ezenkívül az egyes áramlatok külföldi forrásait s a magyar nevelői gondolatnak a szaknevelésben való jelentkezését. E problémák mind ott vannak ebben a könyvben s csak fokozzák annak értékét. Belőle az érdeklődő a szaknevelésügy alakulásáról tájékoztatást, a szakember egyszerű helyzetképet nyer, a kutató előtt felderítendő területek nyílnak meg, a művelődéspolitikus elé megoldandó feladatok tárulnak. A sokféle szempontnak mesteri kézzel való egybefogása elévülhetetlen

érdeme marad Vincze Frigyes könyvének, amely hihetőleg hozzásegít a szakoktatásügynek a magyar közéletben való erőteljesebb megbecsüléséhez s a nemzet egyéniségének megfelelő rendezéséhez.

Veszélka László.

LAPSZEMLE

Magyar Pedagógia. XLVI. évf. 1—6. szám.

1-2. sz. *Bognár Cecil: Tanártípusok.* A tanári pályának az egyéniséget alakító hatásai közül főképen kettő emelhető ki: a saját tárgy iránti szeretet és az iskola. A tudomány szeretete termeli ki a tudós tanárt, a lelkes elmélyedő szakembert. Az iskolában a tanár a legfőbb szellemi és erkölcsi tekintély s ez bizonyos oktató hangnem kialakulását eredményezi. A környezethatástól független emberi sajátságok determinálják a gyermektől távolálló s a hozzá közelálló tanár típusát. A diáktól távolálló tanár komoly, néha rideg. Nem tud a gyermek nyelvén beszélni. A gyermekhez közelálló tanárnak a lelkében van valami örök gyermeki. Szívesen van gyermekek között. Tud a gyermekek észjárásához alkalmazkodni és a legnehezebb dolgokat is világosan, könnyedén tudja megmagyarázni.

Kemény Ferenc: Nyelvtanítás és nyelvtanulás. — A soknyelvűség és ennek következménye. Különleges szempontok a nyelvek tanításánál és tanulásánál. Tájékozódás a célkitűzések útvesztőjében, a különböző tantervek célkitűzései. A három részletcél összeegyeztetése. A nyelvtanítás és tanulás mai helyzetképe.

Szász Pálné, Martos Nóra: Hallásos-rajzos módszer az angol nyelv tanulásában. Módszerének lényege abban áll, hogy az idegen szavakat a tárgyra, vagy annak képre vonatkoztatja, csak az átélt szó válik a gyermek igazi tulajdonává. A karban való beszéd bátorrá teszi a gyermeket és kellő ellenőrzés mellett biztos és jó kiejtést eredményez.

Somos Lajos: Gyermek- és ifjúság tanulmányi kiállítás az egri érseki tanítóképzőben. A kiállítás egyrészt a gyermeki örök kibontakozásának útját kívánta szemléltetni, másrészt az egri gyermekek testi, lelki és szellemi életének keresztmetszetét adta.

Horváth Jenő: Browning Oszkár emlékezete (születésének 100. évfordulóján). Egyetlen pedagógiai műve a nálunk is ismert nevelésemélet-története (ford. Kármán Mór). Angliának egyik nagy pedagógusa volt. Személyesen ismerte; s így személyes élmények alapján mutatja be életét és működését.

Faragó László: A természettudomány helyzete a művelődés rendszerében. A természettudományok ujkori fejlődése az önállósult kultúra kibontakozásának szinte a legjellemzőbb példája. A fizika maga lett a tudomány. Kant ismeret-elmélete is csak a fizikai megismerés mivoltát nyomonza. A fizikusok olyannak hitték tudományukat, mintha nem is ember alkotta volna, mintha a tiszta igazságok dinamikája bontakoztatta volna ki. — Alapfogalmainak megingása, ezek mélyreható ártértékelése ledöntötte ennek a tudománynak tisztán objektív voltába vetett hitünket.

Ma már a fizikában is az emberi szellem alkotását látjuk, melynek célja az objektív ismerete, de nem egyúttal végcélja is, mert ezen keresztül, ennek segítségével az ember helyzetét akarja megvizsgálni, a világegyetemben számára kijelölt helyet, szerepet, sorsot, rendeltetést akarja megvilágítani. Az igazi fizikus, aki nem nyugszik bele a pozitívizmus lapos lemondásába, hanem a világ értelmét kutatja, igazi teremtmény